

позицій студентів в освітньому процесі; 6) моделювання стосунків співпраці, кооперації, спільної творчої діяльності, котрі виступають як зразок, еталон майбутнього професійного партнерського спілкування; 7) створення освітніх ситуацій, максимально наближених до життєвої ситуації студента у процесі особистісно значущої навчальної співпраці; 8) наближення змісту навчальної діяльності студентів до майбутньої професійної» [2, С. 19].

З огляду на зазначені важливі характеристики діалогу, можемо вважати діалог умовою та провідною технологією особистісно-професійного розвитку майбутнього психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко З. С. Аксіопсихологія особистості студента. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Хмельницький, 24 – 25 квітня 2014 р. Хмельницький : ХНУ, 2014. С. 18 – 20.

2. Радчук Г. Освітній діалог як інноваційна гуманітарна технологія професійного становлення особистості у ВНЗ. *Педагогічний процес: теорія і практика* (Серія: Психологія). № 1, 2017, С. 15 – 21.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2017_1_4

3. Wegerif R. Dialogic, education and technology. Expanding the space of learnin. URL: https://www.researchgate.net/publication/248663573_Dialogic_Education_and_Technology_Expanding_the_space_of_learning.

Світлана БІЛОЗЕРСЬКА

кандидат психологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, Україна

ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ДУХОВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасна освітня ситуація в Україні вимагає пошуку інноваційних підходів до реалізації якісного навчання і виховання. Одним з найбільш перспективних механізмів розвитку освіти і вдосконалення особистості студента-майбутнього

педагога нам бачиться духовний простір, який стимулюватиме процес пізнання, розвиватиме здатність його суб'єктів до розуміння і взаємодії. Зараз в освіті можна спостерігати, з одного боку, особливу значущість формування особистісних, духовних, професійних цінностей педагога в процесі підготовки, а з іншого – наявність духовної кризи в суспільстві в цілому. На нашу думку, саме екзистенціальний підхід є однією з методологічних основ духовно орієнтованої педагогічної освіти, так як передбачає формування особистісно-професійних цінностей майбутнього педагога в процесі його підготовки у педагогічному університеті.

Використання екзистенціального підходу в побудові освітнього процесу забезпечує стійкість базової системи духовних цінностей, яка транслюється студентам в процесі навчання, так і внесення корективів до побудови змісту освітніх програм, інтерпретації їх матеріалів, а також творчої діяльності студентів щодо формування їх професійного іміджу. Важливо навчити студентів оцінювати об'єкти пізнання з професійно-ціннісних позицій шляхом роз'яснення значущості тих чи інших цінностей, способів прояву ціннісних орієнтацій в діяльності, поведінці й спілкуванні [1].

Екзистенціальний підхід в освіті характеризується спрямованістю педагогічної діяльності на розвиток особистості студентів, підтримку їх індивідуальності, повноцінне задоволення освітніх, духовних, культурних, життєвих потреб і запитів. Його використання в рамках впровадження в освітній процес передбачає:

1. Подолання протиріч між професійними цінностями і особистими смислами студентів на основі зіставлення певних систем цінностей і створення умов для вільного вибору їх індивідом та їх «проживання», а також надання особистісно-сміслової спрямованості змісту освіти. З цією метою особлива увага повинна приділятися аналізу індивідуально-особистісних особливостей студентів, формуванню позитивного духовного комунікаційного простору.

2. Аналіз особистого досвіду студента в поєднанні з побудовою індивідуальних траєкторій особистісно-професійного розвитку. Не тільки

активізація діяльності студента в рамках позанавчальної роботи, але і усвідомлене сприйняття навчального матеріалу, розвиток рефлексивних і педагогічних здібностей студента, створення умов для творчості і самореалізації. Перетворення професійної діяльності в одну з найважливіших сфер самореалізації студента призводить до взаємного впливу і проникненню особистісного і професійного розвитку.

Як бачимо, формування ціннісної ієрархії в процесі професійної підготовки студента стає особливо значущим, оскільки в цей період формується особлива стадія духовного становлення, коли не тільки визначається орієнтація індивіда в світі професії, а й фактично відбувається перегляд базових життєвих цінностей, закладених в сім'ї. Основним соціально-психологічним придбаннями цього періоду стають: оволодіння професією, зрілість в розумовому і моральному відношенні, становлення світогляду, здатність бути критичним і самокритичним, прийняття відповідальних рішень, визначення свого місця в житті.

В освітньому просторі важливі дії та поведінка всіх суб'єктів освіти, але в першу чергу викладачів, які повинні бути центром, організатором, натхненником і координатором освітнього процесу, а головне – носієм духовно-ціннісних смислів, що транслюються студентам. Для цього викладач повинен сам володіти розвиненою духовною, соціальною екзистенцією, яку потрібно цілеспрямовано формувати в процесі підготовки майбутнього вчителя як систему внутрішніх, емоційно освоєних суб'єктом орієнтирів його діяльності. Свого час Ж.-П. Сартр зауважив: «Поки ви не живете своїм життям, воно нічого собою не представляє, ви самі повинні надати йому сенс, а цінність є не що інше, як цей обраний вами сенс» [4, с.267].

На думку вчених, система освіти, стикаючись із різноманітним світом цінностей, змушена їх трансформувати, поглиблювати, ставити цілі та пропонувати засоби освітньої діяльності. А головне – перевести цінності в статус органічних, іманентних утворень. Загальною цінністю системи освіти має виступати її здатність виявляти, формувати, зміцнювати індивідуальні цінності її

суб'єктів. Так відбувається безперервне наближення загальнолюдських цінностей, здійснюється духовна функція освіти [2;3].

З вищевикладеного випливає, що духовна сфера майбутнього фахівця не тільки обумовлює якість загально-професійної підготовки, а й є тією основою здійснення професійної діяльності, без формування якої дуже складно підготувати професіонала, який адекватно реагує на динаміку соціальних змін і здатного до адаптації, соціалізації та інкультурації в умовах трансформації українського суспільства

Виходячи із розуміння сутності духовного освітнього простору нами сформульовано кілька стратегічних цілей, які повинні бути вирішеними в освітньому просторі. А саме:

Перша з них – пошук можливостей соціального співробітництва як унікальної системи відносин різних суб'єктів і інститутів суспільства, зацікавлених в якісній освіті і формуванні духовних цінностей у суб'єктів педагогічної системи, від яких залежить майбутнє як окремо взятої людини, так і всього людства в цілому

Друга мета – розкриття духовного потенціалу, який характеризується наявністю стійкої ієрархії ціннісних орієнтацій, що визначають характер майбутньої професійної діяльності, прагнення і готовність до трансляції цінностей культури, соціуму, освіти.

Наступна третя стратегічна мета – розвиток міжособистісних і міжгрупових відносин, основними характеристиками яких є повага до людини взагалі, до представників інших національностей, їх культури і способу життя, спрямованість на міжнаціональний конструктивний діалог при вирішенні виникаючих проблем.

Ще однією метою є організація освіти у відповідності до декларованих на найвищому рівні стратегічних національних пріоритетів - духовно-морального виховання підростаючого покоління з використанням «варіативності виховних систем і технологій, націлених на формування індивідуальної траєкторії розвитку особистості дитини з урахуванням її потреб, інтересів і здібностей» [1].

І остання мета полягає у необхідності створення педагогічно керованого наукового та освітнього середовище, здорового психологічного клімату, ситуації успішності кожного студента; гармонізації духовних та емоційно-інтелектуальних факторів навчання, ціннісно-особистісної спрямованості педагогічних знань; структурування їх у вигляді проблемної ситуації та вирішення психічних завдань на основі здорової педагогічної взаємодії, співробітництва та співтворчості викладачів та студентів.

Від досягнення виділених цілей залежить подальше благополучне існування і вдосконалення вітчизняної системи педагогічної освіти.

Отже, освітній процес необхідно вибудовувати таким чином, щоб в його рамках майбутній фахівець міг усвідомити соціальне функціонування цінностей, побачити варіативність цінностей професійної діяльності, співвіднести їх з морально-духовними нормами, дати рефлексивну оцінку власним ціннісним уявленням і орієнтаціям. У цьому полягає вирішення проблеми духовності, яке дозволить знайти стабільність нових позитивних цінностей суспільства й інституту освіти загалом.

Підкреслюючи вагоме значення екзистенціального підходу можна сформулювати основний постулат духовності освіти: зміст цінностей в освіті повинен бути принципово відкритим, що дозволяє освіті бути вільною, різноманітною, діалогічною і водночас стійкою та стабільною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білозерська С.І. Аксіологічні орієнтири підвищення якості педагогічної освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія.* № 3. 2021. С.75-81.

2. Менеджмент української освіти в контексті євроінтеграції: монографія / П. Біліченко, В. Зінченко, Т. Зенченко та ін.; за заг. ред. Г.Луценка. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2017. 272 с.

3. Савчин М. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри: монографія. Дрогобич : ПП «ПОСВІТ», 2019. 232 с.

4. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології . Пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. К.: Основи, 2001. 854 с.

Галина ГРУЦЬ

кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Педагогічні інновації – невід'ємна частина розвитку психолого-педагогічної науки, тому вони необхідні для вдосконалення системи освіти. Сьогодні одним із інноваційних методів навчання студентів, що найбільш активно використовується викладачами, є кейс-метод. У педагогічній та психологічній літературі він також має й інші варіанти назви: «кейс-стаді», «кейс-технологія», які є похідними від англійської назви «case-study».

За своєю суттю цей метод передбачає аналіз конкретних ситуацій (кейсів), у випадку зі студентами педагогічних ЗВО – психолого-педагогічних чи предметно-методичних, і призначений для розгляду, дослідження й аналізу різних видів інформації, її узагальнення, формування навичок формулювання проблеми та вироблення можливих шляхів її розв'язання відповідно до встановлених критеріїв.

Однією з безперечних переваг цього методу є активна освітньо-пізнавальна діяльність, до якої залучаються студенти у процесі виконання (розв'язання) кейсу. Як відомо, саме діяльнісний підхід в освіті дозволяє отримати найвищі результати, а отже, сформувати у майбутніх учителів не лише знання й вміння, а й досвід їх застосування у ситуаціях, максимально наближених до реальних. Оскільки компетентісний підхід визначає характер відбору змісту та організаційних форм освіти, а студенти – потенційні викладачі, то виникає необхідність у розвитку їхньої готовності інтерпретувати теоретичні знання в прикладній галузі. Окрім того, «такі методичні інновації сукупно дозволяють переорієнтувати викладів-ретрансляторів знань на тьюторів, фасилітаторів,